

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid

Functie manschap a
werkzaam bij de brandweer

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid

Voor je ligt de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de repressieve brandweerfunctie manschap a: een set van landelijke afspraken over de minimale kennis en vaardigheden die is vereist om in de praktijk op het niveau van manschap te kunnen blijven functioneren. De branchestandaard beschrijft het vereiste vakbekwaamheidsniveau voor iedere manschap in Nederland, ongeacht de veiligheidsregio waarin hij werkzaam is.

De werkgever zal hier nog aanvullende eisen aan toevoegen, kijkend naar het verzorgingsgebied en de specifieke regionale risico's. Periodiek moet de manschap aantonen dat hij nog steeds vakbekwaam is.

Het Besluit personeel veiligheidsregio's gaat uit van de functie manschap a, werkzaam bij de brandweer. Omwille van de leesbaarheid gebruiken we in dit document alleen de benaming manschap en schrijven we in de hij-vorm.

Aanleiding

Deze branchestandaard blijvende vakbekwaamheid is ontwikkeld in het kader van het project Versterking Brandweeronderwijs (VBo). Met het deelproject 'Blijvende vakbekwaamheid' zijn in 2013 en 2014 branchestandaarden blijvende vakbekwaamheid voor tien repressieve brandweerfuncties¹ ontwikkeld.

Functie en werkomgeving

Kwalificatiedossier

De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie manschap is gebaseerd op het kwalificatiedossier 'manschap a, werkzaam bij de brandweer' (mei 2009).

In het kwalificatiedossier wordt de functie als volgt omschreven:

Functieomschrijving manschap a

De manschap werkt samen met de leden van een bluseenheid. Hij heeft taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden met betrekking tot de operationele uitvoering en ondersteuning bij brandbestrijding en hulpverlening, waaronder technische hulpverlening, incidentbestrijding gevaarlijke stoffen en waterongevallen. Uitgangspunt hierbij is de basisbrandweezorg. De manschap voert opdrachten uit van de bevelvoerder en meldt bevindingen altijd aan hem. Als omstandigheden dit vragen, wordt (onder verantwoordelijkheid van de bevelvoerder) op eigen initiatief gehandeld. De manschap hanteert bij de uitvoering van zijn taken de branchestandaardbepakking van de tankautospuit, eventueel aangevuld met benodigde middelen van andere voertuigen.

¹ *Functies manschap a, bevelvoerder, officier van dienst, hoofdofficier van dienst, voertuigbediener, chauffeur, gaspakdrager, verkenners gevaarlijke stoffen, adviseur gevaarlijke stoffen, meetplanleider.*

Kerntaken en operationele taakgebieden

In het kwalificatiedossier staat verder dat de manschap de volgende kerntaken heeft:

- 1 Voert uitrukwerkzaamheden uit
- 2 Voert verkenningswerkzaamheden uit
- 3 Voert inzetwerkzaamheden uit
- 4 Voert nazorgwerkzaamheden uit

Deze kerntaken worden uitgevoerd in vier operationele taakgebieden:

- Brandbestrijding
- Technische hulpverlening
- Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen
- Ondersteuning bij waterongevallen

Daarnaast staan in het kwalificatiedossier competenties die de manschap nodig heeft om zijn taak succesvol te kunnen uitvoeren. Ook zijn keuzes en dilemma's beschreven die de manschap hierbij kan tegenkomen in de praktijk.

Werkplaatsen

Ontwikkelaanpak

Deze branchestandaard blijvende vakbekwaamheid is ontwikkeld voor, door en met het brandweerveld. In een serie werkplaatsen is het werkveld zo veel mogelijk betrokken bij de ontwikkeling van de standaard. Vanuit iedere veiligheidsregio namen medewerkers deel: manschappen, bevelvoerders, vrijwilligers en beroeps. Ook instructeurs en oefenleiders waren betrokken, net zoals medewerkers van de Brandweeracademie, Brandweer Nederland en het Algemeen Brandweer Wedstrijd Comité (ABWC).

Met het kwalificatiedossier als vertrekpunt zijn in de werkplaatsen voor de functie manschap thema's en onderwerpen voor blijvende vakbekwaamheid benoemd. De uitkomsten van de werkplaatsen zijn vervolgens vertaald naar een branchestandaard blijvende vakbekwaamheid.

Uitgangspunten

In het ontwikkeltraject hebben we verder nog de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het kwalificatiedossier is de basis voor vakbekwaam worden (opleiden) én voor vakbekwaam blijven (oefenen en bijscholen).
- Een manschap is vakbekwaam als hij nog steeds voldoet aan de eisen die zijn beschreven in het kwalificatiedossier en in de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid.
- De oefenfilosofie zoals beschreven in de Herziene Leidraad Oefenen is in essentie goed en staat niet ter discussie.
- De branchestandaard mag niet leiden tot een grotere oefenbelasting voor manschappen (een verplichte oefenruimte wordt zo klein mogelijk gehouden).
- De branchestandaard laat ruimte om meer regionaal risicogestuurd te oefenen en om oefen- en bijscholingsprogramma's meer op maat te maken (vrije oefenruimte wordt zo veel mogelijk benoemd).
- Waar mogelijk maken we gebruik van wat al is ontwikkeld in de regio's voor het waarnemen en meten van blijvende vakbekwaamheid, zoals normering of een waarderingssystematiek.

NLQF Voor de formulering van de branchestandaard is als referentiepunt het NLQF gekozen. Dit Nederlands kwalificatiekader is een systematische ordening van alle bestaande kwalificatieniveaus in Nederland en is een vertaling van het Europese kwalificatiekader voor een leven lang leren (EQF). Daarnaast is gebruik gemaakt van de taxonomie van Bloom: een indeling in kennisniveaus met bijbehorende werkwoorden en onderwerpen om aan te geven wat iemand moet beheersen op ieder niveau.

Herziene Leidraad Oefenen In de opzet, ordening en woordkeuze van de branchestandaard is verder zoveel mogelijk gekeken naar bestaande producten voor opleiden, examineren en oefenen, zoals opleidingsplannen, lesstof, beoordelingscriteria voor examens en oefenkaarten uit de Herziene Leidraad Oefenen.

Criteria De criteria in de branchestandaard zijn gebaseerd op de beoordelingscriteria voor examens van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) en de beoordelingscriteria voor brandweervaardigheidstoetsen van het ABWC. Ook is gekeken naar de beoordelingscriteria uit het kwalificatiedossier voor de keuzes en dilemma's die voor de manschap zijn beschreven. De regionale vakbekwaamheidsorganisaties kunnen de criteria van de branchestandaard gebruiken als referentiekader om de blijvende vakbekwaamheid van de manschap waar te nemen en te beoordelen.

Status en reikwijdte

De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie manschap a beschrijft de minimale kennis en vaardigheden die is vereist om in de praktijk op het niveau van manschap te kunnen blijven functioneren. De standaard beschrijft daarmee het vereiste vakbekwaamheidsniveau voor iedere manschap in Nederland, ongeacht de veiligheidsregio waarin hij werkzaam is.

De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid is in april 2015 vastgesteld door de Werkveldadviescommissie. Na vaststelling maakt de standaard een integraal onderdeel uit van het kwalificatiedossier 'manschap a, werkzaam bij de brandweer'.

Beheer en onderhoud

De Brandweeracademie is verantwoordelijk voor het ontwikkelen, beheren en onderhouden van kwalificatiedossiers voor brandweerfuncties. Afgesproken is dat tenminste één keer in de vijf of zes jaar een clusterwerkgroep onder regie van de Werkveldadviescommissie een kwalificatiedossier evalueert. Waar nodig wordt het kwalificatiedossier geactualiseerd of herzien.

Gelijktijdig met de evaluatie van het kwalificatiedossier wordt voor de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid bekeken of actualisatie dan wel herziening nodig is.

Leeswijzer

Op de volgende pagina's vind je de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie manschap.

Hieronder leggen we kort uit hoe je de branchestandaard het beste kunt lezen.

Benaming van het onderdeel Voor de manschap zijn er in totaal vijf onderdelen: de vier operationele taakgebieden en een algemeen onderdeel dat overstijgend is aan de operationele taakgebieden. Dit laatste onderdeel bevat kennis en vaardigheden die een manschap altijd nodig heeft, ongeacht het incident dat hij in de praktijk tegenkomt.

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Voor de manschap zijn er twee thema's benoemd: 1) Risico's en veiligheid 2) Techniek en tactiek	Ieder thema heeft één of meerdere onderwerpen, bijvoorbeeld levensreddende handelingen of brandbestrijding.	Voor ieder onderwerp is omschreven wat er mee wordt bedoeld: wat verstaan we onder levensreddende handelingen en wat bedoelen we met brandbestrijding.	Voor ieder onderwerp zijn ook criteria benoemd: wat moet een manschap kennen en kunnen voor het betreffende onderwerp.

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie manschap a

Taakgebied overstijgend

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Veilig repressief optreden	De manschap voert opdrachten van de bevelvoerder veilig uit tijdens repressief optreden. Hij signaleert daarbij risico's en neemt veiligheidsmaatregelen om uitbreiding van het incident te voorkomen.	<p>Werkt veilig door het nemen van veiligheidsmaatregelen bij het uitvoeren van de opdracht.</p> <p>Controleert geregeld de veiligheid van ploeg, hulpverleners en omgeving.</p> <p>Herkent de (in)directe gevaren bij het uitvoeren van de opdracht.</p> <p>Neemt voorzorgsmaatregelen om uitbreiding van het incident te voorkomen.</p> <p>Werkt samen met zijn ploegleden bij het uitvoeren van de opdracht.</p> <p>Blijft kalm bij het uitvoeren van de opdracht.</p> <p>Gaat om met agressief gedrag van omstanders.</p> <p>Gaat om met druk vanuit de omgeving.</p>
	Persoonlijke beschermingsmiddelen	De manschap gebruikt persoonlijke beschermingsmiddelen bij repressief optreden. Hij voert verkenningsopdrachten uit en gebruikt daarbij meetapparatuur/middelen. Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn: kleding, chemicaliënpak, hoofd-, gehoor-, gezichts-, hand-, voetbescherming, persoonlijke beschermingsmiddelen voor het veilig werken bij hoogteverschillen, adembeschermende middelen, voortbewegen bij verkenning en meetapparatuur/middelen.	<p>Kiest persoonlijke beschermingsmiddelen op basis van de opdracht.</p> <p>Hanteert persoonlijke beschermingsmiddelen bij het uitvoeren van de opdracht.</p> <p>Zet meetapparatuur/middelen in tijdens het uitvoeren van de opdracht.</p> <p>Voert verkenningstechnieken uit.</p>
Techniek en tactiek	Communicatie	De manschap haalt tijdens repressief optreden informatie op en koppelt deze informatie terug aan de bevelvoerder. Daarbij maakt hij gebruik van beschikbare communicatiemiddelen en informatiebronnen. Dit zijn: verbidingsnetwerk C2000, C2000-verbidingsmiddelen, gespreksregels, dienstuitdrukkingen, statussen, radio- en noodprocedures.	<p>Koppelt informatie (bevindingen/resultaten) van de opdracht terug aan de bevelvoerder.</p> <p>Geeft veranderingen in de situatie door aan de bevelvoerder.</p> <p>Gebruikt communicatiemiddelen/informatiebronnen.</p> <p>Past de etherdiscipline toe bij repressief optreden.</p>
	Levensreddende handelingen	De manschap past levensreddende handelingen toe tijdens repressief optreden. Hij kan protocollair handelen en werken volgens de ABCDE-methode.	<p>Redt slachtoffers en/of stelt deze veilig.</p> <p>Past levensreddende handelingen toe.</p>

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie manschap a

Brandbestrijding

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Brandverloop en brandgedrag	De manschap herkent de fases van brandverloop waarin een brand zich ontwikkelt en het brandgedrag dat bij elke fase hoort (RSTV-model, flashover en backdraft).	<p>Herkent fases van brandverloop.</p> <p>Herkent kenmerken van brandgedrag op basis van het RSTV-model.</p>
	Constructies van gebouwen en voorzieningen	De manschap herkent de verschillende constructies van gebouwen en de bijbehorende instortingsgevaaren (instorting van muren, daken, vloeren, plafonds en het gedrag van materialen). Daarnaast herkent hij de brandveiligheidsvoorzieningen en -installaties die aanwezig zijn in een object.	<p>Herkent risico's van constructies van gebouwen.</p> <p>Herkent preventieve maatregelen die aangebracht zijn in een gebouw.</p>
Techniek en tactiek	Brandbestrijding	De manschap gebruikt aflegsystemen in verschillende situaties. Verder beslist hij welke blustechniek bij brand wordt ingezet en voert hij deze blustechniek uit. Afhankelijk van de situatie beslist de manschap welke variant van repressief ventileren wordt ingezet en voert hij deze uit.	Assisteert bij het verzorgen van de waterwinning.
			Past aflegsystemen toe.
			Kiest een blustechniek passend bij de opdracht.
			Voert blustechnieken uit.
			Kiest een ventilatietechniek passend bij de opdracht.
			Past ventilatietechnieken toe.
			Maakt gebruik van (blus)materialen.
			Voert nablussingswerkzaamheden uit.
Maakt, samen met andere ploegleden, het voertuig inzet-gereed.			

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie manschap a

Technische hulpverlening

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Verkeersongevallen	De manschap kan verschillende rollen (gewondenverzorger, beveiliging en technisch team) uitvoeren bij een verkeersongeval. Daarbij werkt hij samen met andere hulpverleners en creëert hij een veilig werkgebied.	Voert verschillende rollen met bijbehorende taken bij technische hulpverlening uit. Werkt samen met andere hulpverleners tijdens een opdracht. Richt een werkgebied in.
	Beschadigde gebouwen	De manschap herkent de gevaren bij het toepassen van hulpverlening in beschadigde gebouwen.	Herkent gevaren van beschadigde gebouwen.
	Hoogteverschillen	De manschap zet de benodigde materialen voor veilig werken bij hoogteverschillen in en werkt conform de geldende veiligheidsvoorschriften. Hij werkt vanuit een korf of beklimt de autoladder, gebruikt lijnsystemen, ankerpunten en takelt slachtoffers.	Gebruikt materialen voor het werken bij hoogteverschillen. Werkt volgens de veiligheidsvoorschriften bij hoogteverschillen.
Techniek en tactiek	Technische hulpverlening	De manschap past in verschillende situaties stabilisatie- en bevrijdingstechnieken toe en maakt daarbij gebruik van gereedschappen en materialen. Onder gereedschappen en materialen valt: elektriciteit, hydraulisch redgereedschap, elektrisch en mechanisch gereedschap, hefkussens, trek- en hijswerktuigen en trek- en hijsmaterialen.	Kiest een bevrijdingstechniek passend bij de opdracht.
			Kiest beschikbare gereedschappen en materialen bij de opdracht.
			Hanteert beschikbare gereedschappen en materialen bij de opdracht.
			Stabiliseert het object/incident.
			Voert bevrijdingstechnieken uit.

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie manschap a

Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen²

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Repressief optreden bij incidenten met gevaarlijke stoffen	De manschap werkt volgens de geldende procedures bij incidenten met gevaarlijke stoffen.	Richt een ontsmettingsveld in.
			Kiest tussen een grijpredding of redding in chemiepak.
			Assisteert bij het ontsmetten.
			Voert registratie-onderdelen uit.
			Ruimt het ontsmettingsveld/-straat op.
Techniek en tactiek	Gevaarlijke stoffen	De manschap verstrekt gegevens over verpakkingen van gevaarlijke stoffen.	Verzamelt gegevens om stof(fen) te identificeren.
	Stabilisatie bij incidenten met gevaarlijke stoffen	De manschap past stabilisatietechnieken toe. Hij gebruikt bijbehorende gereedschappen, materialen en/of afdichtingsmiddelen.	Kiest een stabilisatietechniek passend bij de opdracht.
			Maakt het materiaal gereed dat nodig is voor de opdracht.
			Voert stabilisatietechnieken uit.

Ondersteuning bij waterongevallen

Voor het operationele taakgebied Ondersteuning bij waterongevallen zijn geen thema's en onderwerpen benoemd. Deze zijn door de regio zelf in te vullen op basis van het regionale risicoprofiel.

² In 2014 heeft de RBC een nieuwe visie op incidentbestrijding gevaarlijke stoffen (IBGS) vastgesteld. Vanaf 2015 wordt deze nieuwe visie landelijk geïmplementeerd. Het zorg dragen voor aanpassing van kwalificatiedossiers, opleidingen en examens voor het taakgebied IBGS maakt onderdeel uit van het implementatietraject. Zodra duidelijk is welke inhoudelijke aanpassingen nodig zijn, wordt de branchestandaard manschap voor het taakgebied IBGS door de Werkveldadviescommissie herzien.

Colofon

Project VBo De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie manschap a is ontwikkeld door het projectteam Blijvende vakbekwaamheid van het project Versterking Brandweeronderwijs (VBo), in nauwe samenwerking met de leden van de kerngroep van het Netwerk Vakbekwaamheid & Kennis, en met vele inhoudsdeskundigen uit het brandweerveld.

Leden projectteam
Blijvende vakbekwaamheid Annemarie Breur, projectleider
Kirsten Groote, projectmedewerker

Dit is een gezamenlijke uitgave van Brandweer Nederland en de Brandweeracademie.

adres Kemperbergerweg 783
6816 RW Arnhem

post Postbus 7010
6801 HA Arnhem

t (026) 355 24 00

versie 1.0, vastgesteld door de Werkveldadviescommissie, april 2015

